

רצועת עזה: ההשלכות ההומניטריות של המצור

נובמבר 2016

עובדות

- ביוני 2007, בעקבות השתלטות חמאס על עזה, הטילה ישראל מצור יבשתי, ימי ואווירי על הרצועה, וזה החמיר עוד יותר הגבלות קודמות על הגישה.
- בממוצע, בשנת 2016 (ינואר-אוקטובר) הורשו מדי יום כ־460 פלסטינים לצאת את עזה דרך ישראל. נתון זה כמעט זהה למספר היוצאים בשנת 2007, לפני המצור, אבל הוא מהווה פחות מ־2% מהנתון לספטמבר 2000, לפני האינתיפאדה השנייה.
- כשליש מהבקשות שהוגשו ב־2016 להיתרי יציאה לצורך טיפול רפואי מחוץ לעזה נענו בסירוב או עוכבו (עיכוב שמשמעו שהמטופלים הפסידו את התור שלהם), הנתון הנמוך ביותר זה שבע שנים.
- שיעור השלילה של בקשות להיתרי כניסה מעזה עבור עובדים מקומיים של האו"ם עלה מ־4% בממוצע ב־2015 ל־26% ב־2016 (ינואר-ספטמבר).
- המעבר בשליטת מצרים (מעבר רפיח) נותר סגור מאז אוקטובר 2014, לרבות בפני סיוע הומניטרי, מלבד 72 ימים שבהם נפתח באופן חלקי.
- במחצית הראשונה של 2016 יצאו את עזה מעט יותר מאלף מטעני סחורות, פחות מ־20% מהנתון בתקופה המקבילה ב־2007, לפני הטלת המצור.
- בעוד נפח היבוא במחצית הראשונה של 2016 היה כמעט זהה לנפחו במחצית הראשונה של 2007, הרי שבשל גידול האוכלוסייה וההרס במעשי האיבה החוזרים ונשנים לא די בו לתת מענה לצרכים העכשוויים.
- נותרו בתוקפן הגבלות על הכנסת סחורות שישראל רואה בהן פריטים "דו־שימושיים", למטרות צבאיות ואזרחיות כאחד; כמות חומרי הבניין שיובאו בתקופה שבין אפריל לספטמבר 2016 באמצעות המנגנון לשיקום עזה הייתה כמעט מחצית מהכמות בששת החודשים שקדמו לכך.
- הגישה לשטחים במרחק של עד 300 מטר מגדר המערכת עם ישראל אסורה, וגם שטחים במרחק כמה מאות מטרים מעבר לתחום זה אינם בטוחים, עובדה המונעת פעילויות חקלאיות או מרתיעה בני אדם מלעסוק בהן.
- לדייגים יש גישה לפחות משליש משטחי הדיג שהוקצו במסגרת הסכמי אוסלו.
- באמצע 2016 היה שיעור האבטלה כמעט 42%, מהגבוהים ביותר בעולם, בעוד בקרב בני נוער היה שיעורה 60%, ובקרב נשים - יותר מ־65%.
- 47% ממשקי הבית בעזה סובלים מחוסר ביטחון תזונתי בינוני או חמור.
- יותר מ־70% מאוכלוסיית עזה מקבלים סיוע בינלאומי כזה או אחר, מרביתו סיוע במזון.

3 ההגבלות על יבוא סחורות שישראל רואה בהן פריטים "דו־שימושיים" פגעו באיכות השירותים הבסיסיים והן מסכלות מאמצים לטפל בצורכי הדיור. הגישה המוגבלת לחומרי בניין ולציוד הכרחי מאז 2007 עיכבה בנייה, תיקון ושדרוג של בתים ותשתית, הדרושים כדי לטפל בגידול האוכלוסין המהיר ובהרס שהותירו סבכים חוזרים ונשנים של מעשי איבה. הדבר פוגע באיכותם של שירותי הבריאות, החינוך, המים והתברואה הזמינים בעזה, ומאריך את משך עקירתם של מי שאיבדו את בתיהם. אף שב־2014 הוקם מנגנון זמני לשיקום עזה המאפשר הכנסה של מספר פריטים מוגבלים, צמצומים שהוטלו לאחרונה על היבוא הפחיתו מעילותו ופגעו במאמצי השיקום.

4 ככוח הכובש, על ישראל להסיר את המצור, הנוגד את סעיף 33 לאמנת ג'נבה הרביעית האוסר על ענישה קולקטיבית, ומונע את מימושן של שורה רחבה של זכויות אדם. אמנם, יש לברך על ההקלות שישראל יישמה מאז 2014, אך כדי לעצור את ההידרדרות המתמשכת בתנאי החיים בעזה ולמנוע סבך אלימות חדש נודעת חשיבות עליונה להסרה מלאה של המצור.

1 1.9 מיליון פלסטינים בעזה "כלואים", בלא גישה חופשית ליתר השטח הפלסטיני הכבוש ולשאר העולם. הגבלות תנועה שישראל הטילה מאז תחילת שנות התשעים, ואשר הוגברו ביוני 2007 בטענה לשיקולי ביטחון, פגעו בתנאי החיים בעזה ופיצלו את השטח הפלסטיני הכבוש ואת המרקם הכלכלי והחברתי בו. הזכאים להיתרי יציאה מהווים מיעוט זעיר, ונמנים עמם בעיקר אנשים הנזקקים לטיפול רפואי, אנשי עסקים ואנשי סגל של ארגונים בינלאומיים. את בידודה של עזה החריף עוד יותר הסגר שהטילה מצרים על מעבר רפיח.

2 הגבלות הגישה שישראל מטילה זה זמן רב פוגעות בכלכלת הרצועה ויוצרות רמות גבוהות של אבטלה, חוסר ביטחון תזונתי ותלות בסיוע. הן כוללות הגבלות על שיווק סחורות בגדה במערבית ובישראל; על יבוא של סחורות מסוימות; ועל גישת בני אדם לאדמות חקלאיות ולשטחי דיג. אף שבשנתיים האחרונות הוחלו הקלות חלקיות בכמה מההגבלות הללו, באלה לא היה די לאפשר שיפור משמעותי בכלכלה. לכך מצטרפים מעשי האיבה החוזרים ונשנים הגורמים לאובדן של נכסים ומותרים בני אדם עם מוגבלויות ארוכות טווח; משבר האנרגיה; והפילוג הפלסטיני מבית.

